

УДК 631.15.338.43:636

Кучер Л.Ю.
*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри економіки підприємства
Харківського національного аграрного університету
імені В.В. Докучаєва*

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ НУТРІЇВНИЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

PROJECT MANAGEMENT OF EFFECTIVE DEVELOPMENT OF NUTRIA ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

Розроблено концептуальну модель управління проектами ефективного розвитку нутрієвних підприємств. В основу цієї моделі пропонуємо покласти ідеї щодо орієнтації усіх рішень на інтенсифікацію виробничого процесу на інноваційній основі та зміщення акцентів у напрямі стратегічного управління. Проведено експертну оцінку прибутковості інвестиційного проекту створення модульної нутрієвної ферми на 1000 самок основного стада на підставі сучасних вартісних параметрів, що сформувалися у підприємствах. Результати модельних розрахунків показали можливість організації ефективного нутрієвного бізнесу шляхом реалізації інвестиційно-інноваційних проектів у цій галузі.

Ключові слова: управління проектами, ефективний розвиток, нутрієвних підприємств, інвестиційний проект, прибутковість.

АННОТАЦИЯ

Разработана концептуальная модель управления проектами эффективного развития нутриеводческих предприятий. В основу этой модели предлагаем положить идеи относительно ориентации всех решений на интенсификацию производственного процесса на инновационной основе и смещение акцентов в направлении стратегического управления. Проведена экспертная оценка прибыльности инвестиционного проекта создания модульной нутриеводческой фермы на 1000 самок основного стада на основании современных стоимостных параметров, сформировавшихся на предприятиях. Результаты модельных расчетов показали возможность организации эффективного нутриеводческого бизнеса путем реализации инвестиционно-инновационных проектов в этой области.

Ключевые слова: управление проектами, эффективное развитие, нутриеводческие предприятия, инвестиционный проект, прибыльность.

ANNOTATION

The conceptual model of project management of effective development of nutria enterprises was developed. It is based on the ideas of the orientation of all decisions on intensification of the production process on the innovative basis and shift towards strategic management. An expert estimation of the profitability of investment project of modular nutria farm in 1000 main herd females on the basis of current cost parameters, formed in enterprises, are conducted. The results of model calculations showed the possibility of organization of effective nutria business through the implementation of investment and innovation projects in this sector.

Keywords: project management, effective development, nutria enterprise, investment project, profitability.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження теоретичних, методологічних і прикладних засад формування системи проектного управління ефективністю нутрієвних підприємств зумовлюється наявністю проблем, пов'язаних з удосконаленням наявних і пошу-

ком нових підходів до управління нутрієвним агробізнесом (особливо застосування теоретико-методологічного інструментарію проектного й стратегічного менеджменту), що є гарантією не лише виживання, але і гармонійного розвитку підприємства на довгострокову перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що в наукових працях знайшли відображення питання економічної ефективності нутрієвництва в сільськогосподарських підприємствах [1; 2], напрямі стратегічного управління розвитком нутрієвних підприємств [3] і принципи стратегії стабільного економічного розвитку нутрієвних ферм [4]. Результати опрацювання наукової літератури свідчать про відсутність системного підходу до обґрунтування концептуальних засад управління проектами ефективного розвитку нутрієвних підприємств, тому ця проблема потребує поглибленого дослідження. Така ситуація свідчить про об'єктивну необхідність теоретичного обґрунтування концептуальних засад і розроблення моделі управління цими проектами.

Мета статті – висвітлити сутність розробленої концептуальної моделі управління проектами ефективного розвитку нутрієвних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення результатів наукових досліджень [1-5] свідчить про перспективність розвитку нутрієвництва як підгалузі хутрового звірівництва в країні, що зумовлено необхідністю: забезпечення населення хутром і виробами з нього, виробництва дієтичного м'яса, підвищення рівня зайнятості сільського населення, збільшення надходжень до бюджету за умови ефективного ведення виробництва в підгалузі, розширення присутності держави на зовнішньому ринку.

Про перспективність розвитку нутрієвництва в Україні дає підставу стверджувати наявність вільної ринкової ніші. Результати аналізу показують, що сучасна потреба ринку в усіх видах вітчизняної продукції нутрієвництва задовольняється, за різними оцінками, лише на 30-47%, що зумовлено відсутністю стабільної пропозиції

з боку виробників, здатної швидко реагувати на зміну ринкової кон'юнктури, в широкого асортименту нутрієвничької продукції, а також низькою купівельною спроможністю населення. Однією із головних причин, що стримує розвиток виробництва продукції нутрієвництва в господарствах різних форм господарювання, є відсутність взаємовигідних інтеграційних відносин, які б надійно пов'язували виробників, переробників і торгові організації.

Нутрієвництво – одна із небагатьох галузей сільського господарства, яка володіє достатнім експортним потенціалом і за правильної організації здатна зайняти достойне місце на світовому ринку без значних додаткових інвестицій. Нутрієвництво посідає важливе значення в аграрному секторі економіки України, забезпечуючи населення хутром і виробами з нього, дієтними м'ясними продуктами (м'ясо нутрії), легку промисловість – сировиною, виробників – доходами [1, с. 1]. Разом із цим негативні процеси, що відбувалися в аграрному секторі в період трансформації його до ринкових умов, призвели до скорочення кількості спеціалізованих підприємств, зменшення чисельності й погіршення якості основного поголів'я нутрій, що в кінцевому підсумку зумовило зменшення обсягу виробництва. Проте, починаючи з 2000 р. виробництво товарної продукції нутрієвництва набуло позитивного тренду, хоча рівня 1990 р. ще не вдалося досягти. Зростання світового попиту на вироби з натурального хутра і дієтичне м'ясо, можливості інтенсифікації виробництва та збуту продукції на внутрішньому і зовнішньому ринку зумовлює перспективність розвитку нутрієвництва на інноваційно-інвестиційній основі, що передбачає перехід від традиційної організації до адаптивної інтенсифікації галузі із застосуванням сучасних технологій управління бізнес-процесами та проектного підходу до управління, що може забезпечити ефективний розвиток нутрієвничьких підприємств.

Під управлінням проектами ефективного розвитку нутрієвничьких підприємств розуміємо комплекс заходів і дій, спрямованих на досягнення поставленої мети і завдань проекту за визначений період часу при обмежених ресурсах. Оскільки метою реалізації проектів розвитку нутрієвничьких підприємств є організація прибуткового виробництва продукції нутрієвництва, то метою управління цими проектами є підготовка, прийняття, виконання та контроль рішень щодо результативного досягнення мети цих проектів. Завданнями управління проектами можна вважати такі: розроблення бізнес-плану проекту; оцінювання ефективності проекту; пошук джерел фінансування проекту; обґрунтування й прийняття рішень щодо техніко-технологічних й організаційно-економічних аспектів реалізації проекту.

В основу формування концептуальної моделі управління проектами ефективного розвитку нутрієвничьких підприємств варто покласти

такі концептуальні ідеї: спрямованість на інтенсифікацію виробничого процесу на інноваційній основі, тобто прийняття основних управлінських рішень щодо розроблення і реалізації зазначених проектів має, насамперед, сприяти впровадженню інновацій у галузь нутрієвництва; по-друге, зміщення пріоритетів у напрямі стратегічного управління, що передбачає стратегічну зорієнтованість функцій управління, сполучення на практиці стратегічного й тактичного управління (рис. 1). У складі запропонованої моделі визначено структурно-функціональні компоненти, які слід вважати сталими, тобто такими, що є приблизно однаковими в будь-якому випадку, та змістовно-практичні компоненти, тобто сукупність конкретних управлінських рішень, характер і зміст яких у кожному конкретному випадку буде відрізнятися й залежатиме, в першу чергу від того, яку мету і завдання передбачено вирішити. Якщо мета є відправною точкою управління проектами, то послідовність дальших кроків, які являють собою детальні відповіді на питання щодо: створення нових чи модернізації (реконструкції) наявних нутрієвничьких ферм; купівлі нутрій або щенят вітчизняних чи зарубіжних порід; обґрунтування елементів технології утримання та годівлі нутрій; вибір технологічного обладнання, способу забезпечення поголів'ям нутрій може змінюватися (варіювати) залежно від: джерел фінансування проекту, рівня ресурсного забезпечення й розміру підприємства. Так, для великих підприємств з високим рівнем ресурсного забезпечення пріоритетним є впровадження великомасштабних високотехнологічних проектів; водночас малі та середні підприємства з низьким рівнем ресурсозабезпеченості мають концентрувати увагу на використанні більш дешевого обладнання й поголів'я нутрій. Разом із цим така постановка питання не означає, що невеликі проекти в нутрієвничьстві будуть економічно не ефективними. Більше того, ця галузь, на відміну від багатьох інших галузей тваринництва, може досить успішно розвиватися у малих і середніх підприємствах і фермерських та господарствах населення.

Так, розрахунки вчених показали, що за організації мінімальної товарної ферми (30 гол. на відгодівлі) середній щомісячних прибуток становить від 1500 грн, окупність першочергових інвестиційних вкладень відбувається за 2,3 роки. Ці розрахунки певною мірою підтверджуються господарською практикою. Так, за даними одного з фермерів з десятирічним досвідом нутрієвничького бізнесу з Приморського району Запорізької області, за місяць ферма нутрій може приносити до п'яти тис. грн доходу за сучасних цін на м'ясо нутрій на рівні 60 грн/кг, на шкурки – 60-70 грн/шт. Вирощуючи нутрії, можна отримувати прибуток трьома способами: продавати м'ясо, шкурки, або молодняк. Для початківців у нутрієвничькому бізнесі фермер рекомендує розпочинати з п'яти сімей, щоб

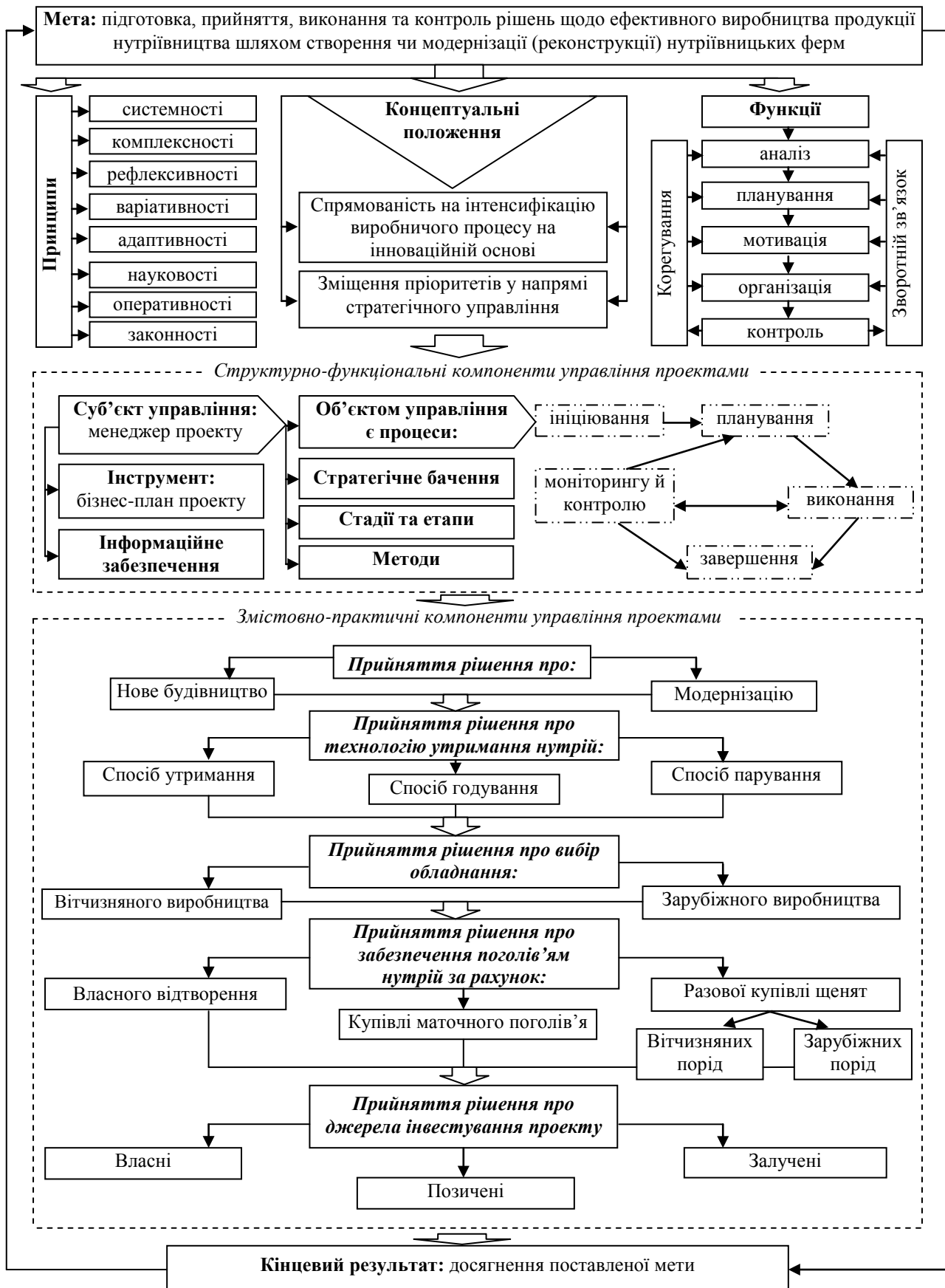

Рис. 1. Концептуальна модель управління проектами ефективного розвитку нутривницьких підприємств
Джерело: розроблено автором

отримати прибуток на кінець першого року реалізації проекту, при цьому така міні-ферма може окупитися за два роки [6].

Ефективність виробництва продукції нутріівництва значною мірою залежить від обраного способу утримання нутрій, який має забезпечувати оптимальні біологічні, технічні й організаційні умови для одержання в найбільшій кількості й у відповідні строки високоякісної продукції за планових витрат і високої продуктивності праці. В основу розроблення проектів ефективного розвитку нутріівницьких підприємств пропонуємо покласти інтенсивно-адаптивну технологію з орієнтацією вирощування нутрій на м'ясо, яка передбачає таку щільність утримання нутрій у закритих приміщеннях на сітчастих вигулах: парування нутрій – з площею на 1 гол. 0,18 м²; утримання вагітних самок – з площею на 1 гол. 0,70 м²; відгодівля молодняку – з площею на 1 гол. 0,21 м² [2, с. 14]. Експериментальна і виробнича перевірка цієї технології засвідчила її переваги над традиційною, що знайшло відображення у створенні більш комфортних умов для нутрій, дозволило одержати молодняк більшою масою, що, у свою чергу, сприяло поліпшенню якості м'ясної та шкуркової продукції звірів. Таким чином, збільшення площі вигулу утримання

молодняку мало позитивний вплив на реалізацію генетичного потенціалу й сприяло підвищенню продуктивних якостей нутрій, що, у свою чергу, позитивно відобразилося на вартості виробленої та реалізованої продукції [7].

На основі запропонованої щільності утримання нутрій на модульній фермі на 1000 самок основного стада, нормативних параметрів реалізації м'яса (119,13 ц) і шкурок (9000 шт.) [5] ми здійснили оцінку економічної ефективності проекту створення нутріівницької ферми на підставі сучасних вартісних параметрів, що сформувалися в підприємствах. Так, з урахуванням фактично досягнутого рівня [3; 4; 5; 6], прогнозне значення цін реалізації м'яса нутрій на 2016 р. у розрахунках прийнято на рівні 6500 грн/ц, шкурок – 70 грн/шт., а повної собівартості: 4660 грн/ц м'яса й 55,3 грн/шт. відповідно. Зважаючи на це, плановий рівень рентабельності м'яса нутрій становить 39,5%, шкурок – 26,6%, а прогнозний річний прибуток дорівнює 498,7 тис. грн. За експертною оцінкою, потреба в інвестиціях для створення нутріівницької ферми на 1000 самок основного стада становить 1478,8 тис. грн, тобто цей проект окупиться прибутком за три роки, коефіцієнт ефективності інвестицій становить 0,337 (табл. 1).

Таблиця 1

Прогнозний розрахунок статичних показників економічної ефективності проекту створення нутріівницької ферми на 2016 р.

Показники	М'ясо нутрій	Шкурки нутрій
Обсяг реалізації, (м'яса – ц; шкурок – шт.)	199,13	9000
Повна собівартість, (м'яса – грн/ц; шкурок – грн/шт.)	4660	55,3
Середня ціна реалізації, (м'яса – грн/ц; шкурок – грн/шт.)	6500	70,0
Повна собівартість, тис. грн	927,9	497,7
Виручка від реалізації, тис. грн	1294,3	630,0
Прибуток від реалізації, тис. грн	366,4	132,3
Рівень рентабельності, %	39,5	26,6
Прибуток від реалізації – разом, тис. грн	498,7	
Коефіцієнт ефективності інвестицій	0,337	
Термін окупності проекту, років	3	

Джерело: авторські розрахунки з урахуванням результатів досліджень [2-5]

Таблиця 2

Прогнозний розрахунок динамічних показників економічної ефективності проекту створення нутріівницької ферми

Показники	Роки реалізації проекту				
	2016	2017	2018	2019	2020
Прибуток, тис. грн	498,7	533,6	570,9	610,9	653,7
Амортизація, тис. грн	295,8	295,8	295,8	295,8	295,6
Грошовий потік, тис. грн	794,5	829,4	866,7	906,7	949,3
Початкові інвестиції, тис. грн	1478,8	-	-	-	-
Чистий грошовий потік, тис. грн	-684,3	721,2	655,3	596,2	542,8
Коефіцієнт дисконтування за диск. ставки 15%	1,0	1,15	1,3225	1,5209	1,7490
Дисконтований чистий грошовий потік, тис. грн	-684,3	721,2	655,3	596,2	542,8
Чиста приведена вартість (ЧПВ), тис. грн	1831,2				
Індекс рентабельності, коеф.	1,238				
Дисконтований період окупності, років	4,0				

Джерело: авторські розрахунки

З огляду на те, що життєвий цикл проекту становить більше одного року, то, крім статичних, визначено динамічні показники економічної ефективності. З урахуванням річних відсоткових ставок за депозитами, які нині в різних банках коливаються у межах 6-15% і можливого ризику, дисконтування грошових потоків для розрахунку чистої приведеної вартості (ЧПВ) за проектом здійснено за дисконтної ставки 15% [8] (табл. 2). Прогноз прибутку ґрунтується на припущенні, що його сума щорічно збільшується на 7% через паритетне зростання собівартості та цін реалізації.

Аналіз динамічних показників указує на достатню економічну ефективність проекту. Так, ЧПВ за життєвий цикл проекту становитиме 1831,2 тис. грн; дисконтований період окупності проекту – чотири роки; індекс рентабельності проекту – 1,238. У разі нестачі власних коштів проект можна фінансувати за рахунок кредиту комерційного банку або фінансового лізингу, але показники прибутковості тоді будуть нижчими.

Досить високі відсоткові ставки за кредитами є сигналом для критичного переосмислення стратегії і тактики державної підтримки цієї галузі в напрямі переорієнтації економічної політики та посилення уваги до механізму підтримання саме інвестиційних рішень внутрішніх підприємств. Перш за все, йдеться про необхідність розроблення державної програми здешевлення вартості кредитів комерційних банків та забезпечення їй чіткого фінансування. Одним із факторів, що гальмує розвиток інвестиційних процесів у досліджуваній галузі є відсутність довіри до держави, тому інвестиційну підтримку варто здійснювати на основі створення таких умов, які б забезпечили можливість внутрішнім підприємствам самостійно акумулювати кошти для реалізації інвестиційних проектів. Здійснення великомасштабних інвестиційно-інноваційних проектів у внутрішньому потребує запровадження такої аграрної політики, яка б дала змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами інвесторів, зокрема і зарубіжних.

Висновки. В основу концептуальної моделі управління проектами ефективного розви-

тку внутрішніх підприємств пропонуємо покласти ідеї щодо орієнтації всіх рішень на інтенсифікацію виробничого процесу на інноваційній основі та зміщення акцентів у напрямі стратегічного управління. Структурно-функціональними компонентами управління цими проектами на всіх етапах є суб'єкт, об'єкт, інструменти, стратегічне бачення, методи та інформаційне забезпечення, що визначають змістовно-практичні компоненти управлінського процесу. Результати модельних розрахунків показали можливість організації ефективного внутрішнього бізнесу шляхом реалізації інвестиційно-інноваційних проектів у цій галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Жинчин М.Я. Підвищення економічної ефективності хуторного звірництва: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК» / М.Я. Жинчин. – К., 2006. – 20 с.
2. Свириденко К.О. Економічна ефективність внутрішнього сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / К.О. Свириденко. – Х., 2011. – 20 с.
3. Павленко О.С. Основні напрями стратегічного управління розвитком внутрішніх підприємств / О.С. Павленко // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 19. – С. 97-102.
4. Pavlenko E.S. Creating principle strategy of nutria farming's economic stability / E.S. Pavlenko // Stredoevropsky VESTNIK pro vedu a vyztum. – 2013. – № 1. – P. 26-32.
5. Свириденко К.О. Підвищення ефективності виробництва продукції внутрішнього / К.О. Свириденко // Вісник ХНАУ. Сер. «Економіка АПК і природокористування». – 2009. – № 14. – С. 313-319.
6. Мураховська В. На нутріях заробляють 5 тисяч гривень [Електронний ресурс] / В. Мураховська. – 2015. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/economics/_na-nutriyah-zaroblyayut-5-tisyach-griven/620402.
7. Чигринов Є.І. Удосконалення технології вирощування нутрій / Є.І. Чигринов, К.О. Свириденко, О.І. Свириденко // Вісник ХНТУСГ: Технічні науки. Вип. 120. – Х.: ХНТУСГ, 2012. – С. 415-421.
8. Кучер А.В. Методологічні аспекти визначення ставки дисконту під час прогнозування грошових потоків проектів агроформувань / А.В. Кучер, Л.Ю. Кучер // Вісник ХНТУСГ: Екон. науки. Вип. 150. – Х.: ХНТУСГ, 2014. – С. 188-196.